

KORT OVERZICHT VAN DE EXPLOITATIE VAN DEN RIJKSTELEGRAAF IN 1884.

Aan het verslag aan den Koning over de telegraphen in 1884 ontleenen wij het volgende:

Het Rijkstelegraafnet bestond op 1 Januari 1885 uit 4542 kilometer telegraaflijn en 16,510 kilometer telegraafdraad, alzoo uit 286 kilometer lijn en 795 kilometer draad meer dan op 1 Januari 1884. Deze vermeerdering ontstond door den aanleg van 179 kilometer lijn en 635 kilometer draad, alsmede ten gevolge van den aankoop door het Rijk van de lijnen der Rotterdamsche telegraafmaatschappij op 1 September 1884, tot een lengte van 120 kilometer lijn en 152 kilometer draad. Daarentegen verminderde de lengte met 14 kilometer lijn en 15 kilometer draad, door het overbrengen van twee lijnen naar spoorwegen. Van de 4542 kilometer lijn liepen 2578 kilometer langs spoorwegen en 1964 langs andere wegen en kanalen.

In 1884 zijn verschillende nieuwe lijnen aangelegd en draden bijgespannen, vooral om daardoor in de gelegenheid te wezen, eenige nieuwe kantoren te kunnen openen.

Geopend zijn 36 rijkstelegraafkantoren; van deze kantoren zijn 23 met telefoondienst ingericht; onder deze 36 kantoren zijn begrepen zeven kantoren der Rotterdamsche telegraafmaatschappij. Door bijzondere ondernemingen zijn 17 kantoren voor het algemeen telegrafisch verkeer opgesteld:

als: 18 door de Maatschappij tot exploitatie van Staatsspoorwegen; één door de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij, één door de Internationale Spoorweg van Gent naar Terneuzen, 2 door den Grand Central Belge, één door de Nederlandsche Bell-Telefoonmaatschappij en 2 door concessionarissen van bijzondere telegraafgeleidingen.

Op 31 December 1884 bedroeg het aantal telegraafkantoren in Nederland 562 tegen 508 op het einde van het vorige jaar. Er waren:

gewone rijkstelegraafkantoren. . 215 einde 1883 en 227 einde 1884
rijkstelegraafkantoren met tele-

phoondienst 36 " " " 61 " "
kantoren van bijzondere onder-
nemingen 257 " " " 274 " "

Onder de 227 gewone rijkstelegraafkantoren waren er 153 met
vereenigden post- en telegraafdienst tegen 148 in 1883.

Het kantoor te Rotterdam van de Rotterdamsche telegraaf-
maatschappij werd bij de overname door het Rijk in een hulp-
kantoor veranderd. Daarenboven zijn in 1884 nog drie hulpkantoren
van den Rijkstelegraaf geopend en één gesloten.

In het geheel waren op 31 December 1884 in werking 32 hulp-
kantoren van den Rijkstelegraaf, namelijk: 15 te Amsterdam, waarvan
op 5 de dienst met dien der posterijen is vereenigd; 2 te Arnhem,
waarvan op één de dienst met dien der posterijen is vereenigd; 5
te 's Gravenhage, waarvan op 4 de dienst met dien der posterijen
is vereenigd; één te Groningen; één te IJmuiden; één te Leeu-
warden; één te Nieuwediep; 5 te Rotterdam, waarvan op 2 de
dienst met dien der posterijen is vereenigd en één te Utrecht.

In het belang van het publiek ware het wenschelijk, dat op al
de hulpkantoren van den Rijkstelegraaf de dienst met dien der
posterijen werd vereenigd. De kosten voor het Rijk zouden gering zijn.

Op enkele plaatsen waren tijdelijke telegraafkantoren gevestigd,
als bij gelegenheid van het badsaisoen, het kampeeren van
troepen enz.

Van de 288 rijkskantoren hadden op 31 December 1884:

3 dag- en nachtdienst;

24 verlengden dagdienst;

19 gewonen dag- en zondagdienst;

55 gewonen dag- en beperkten zondagdienst;

187 beperkten dagdienst.

Onder de nieuwe lijnen die aangelegd zijn, verdienen vermelding
die naar de eilanden Schiermonnikoog en Ameland. Beide verbin-
dingen bestaan uit kabelgeleidingen met één draad, de eerstge-
noemde tusschen den vasten wal nabij Oostmahorn en Schier-
monnikoog, de andere tusschen Terschelling en Ameland. De
aansluiting van deze eilanden is geschied om bij schipbreuk of
andere zeerampen spoedig hulp te kunnen inroepen. Met hetzelfde
doel is in de geleiding tusschen het rijkstelegraafkantoor te Vlis-
singen en het voor telephoondienst ingerichte lokaal te Westkapelle
op de lichttoren in laatstgenoemde plaats opgenomen.

De lijnen der Rotterdamsche Telegraafmaatschappij werden met ingang van 1 September 1884 door het Rijk overgenomen; het verslag vermeldt evenwel niet voor welke som (wij vermeenen voor f 25,000) evenmin als hetgeen met de ambtenaren dier Maatschappij is geschied. Bij de overname zijn eenige maatregelen genomen tot het leveren der berichten nopens het uitgaan of binnenkomen van schepen te Brouwershaven en Hellevoetsluis. De *Nieuwe Rotterdamsche Courant* betaalt hiervoor 400 gulden 's jaars aan het Rijk.

De telegraafdienst langs het Noordzeekanaal gaf in 1884 een getal van 2620 berichten met een opbrengst van f 2525.

Op de verbindingen van het beurskantoor te Amsterdam met dat te Rotterdam, alsmede met de onderstaande buitenlandsche beurzen en andere kantoren zijn het volgend aantal berichten gewisseld:

	1883.	1884.
met Rotterdam . . .	35,683	40,485
„ Parijs	9,562	8,994
„ Brussel	21,412	14,808
„ Berlijn.	22,807	26,690
„ Frankfort a/M . .	4,439	4,226
„ Londen	29,425	37,511

Tusschen het hoofd- en de hulpkantoren te Amsterdam werden in 1884 gewisseld 5916 telegrammen, tegen 8294 in 1883, en te Rotterdam van 1 Juni tot 31 December 1884 een getal van 106 telegrammen.

In den loop van 1884 kwam tot stand de aansluiting van de Nederlandsche Bell-Telefoon-Maatschappij aan de rijkstelegraafkantoren te Dordrecht, Haarlem, Rotterdam, Utrecht en Zaandam. Te Rotterdam worden, evenals te Amsterdam, door een beambte der Telefoonmaatschappij in een daartoe op kosten der Maatschappij ingericht vertrek van het rijkstelegraafkantoor de telegrammen van en voor de geabonneerden overgenomen. Te Amsterdam werden op die wijze 8224 telegrammen ter verderseining ontvangen en 9723 telegrammen afgeleverd tegen 8021 en 7062 in 1883. Te Rotterdam bedroeg zulks van 16 September tot 31 December 1144 en 1930 stuks. Op de overige aansluitingen werden gewisseld het volgend getal telegrammen te: Arnhem 2302; Dordrecht 309; s Hage 1753; Groningen 922; Haarlem 767; Utrecht 1247 en Zaandam 55.

Voor de aflevering aan den geadresseerde per telefoon werd voor 357 telegrammen gebruik gemaakt.

De Nederlandsche Gist- en Spiritusfabriek te Delft wisselde met het rijkstelegraafkantoor aldaar 3090 telegrammen; de firma Nicola, Koechlin en Cie te Voorburg met het Rijkstelegraafkantoor te 's Hage 4876 stuks.

In den loop van 1884 werden 6 kantoorgebouwen voor vereenigden post- en telegraafdienst in gebruik gesteld. In sommige plaatsen werden van gemeentewege post- en telegraafgebouwen gemaakt; in andere plaatsen bestaande kantoren gewijzigd enz.

Met den verbouw en de inrichting van de voormalige manège en stalgebouwen achter de Kloosterkerk te 's Hage tot herstellingswerkplaats en centraalmagazijn van den Rijkstelegraaf werd (zie bl. 1111 van den vorigen jaargang van dit Tijdschrift) een aanvang gemaakt. Het werk is reeds zoo ver gevorderd, dat het nieuwe gebouw spoedig betrokken kan worden.

De telegrafische gemeenschap tusschen Nederland en Engeland verbeterde, doordien den 17^{den} Juli 1884 een der beide oude kabels door een nieuwen werd vervangen.

In 1884 zijn 35,133 telegrammen bij de rijkstelegraafkantoren aangenomen, waarvan de kosten door middel van frankeerzegels zijn voldaan, tegen 38,206 in 1883. Evenzeer verminderde de verkoop van telegramzegels; er werd verkocht in 1884 voor een geldswaarde van f 20,666 tegen f 22,542 in 1883. Wij spraken in ons Overzicht ten vorigen jare den wensch uit, dat nu aan het hoofd van den telegraafdienst is geplaatst de hoofddirecteur der posterijen, ten gemakke van het publiek zou bepalen, dat in plaats van telegramzegels voor het betalen der telegrammen, gewone postzegels zouden gebruikt mogen worden. Deze wensch is tot nu toe niet vervuld.

Een aantal concessien werden verleend voor den aanleg en het gebruik van lijnen, die meestal voor den telephoondienst werden ingericht.

Op 1 Januari 1885 waren aanwezig 153 kantoren met vereenigden post- en telegraafdienst, namelijk 129 post- en telegraafkantoren en 24 telegraaf- en hulppostkantoren.

Bij het in 1884 gehouden onderzoek naar de bekwaamheden van postambtenaren in den telegraafdienst en van telegraafambtenaren in den postdienst zijn van 43 postambtenaren en van de 30 telegraafambtenaren respectvelijk 21 en 17 voldoende bekwaam bevonden.

Het personeel van den Rijkstelegraaf bestond op 1 Januari 1885 uit:

- 1 hoofddirecteur, chef der afdeeling;
 2 inspecteurs, chefs der beide onderafdeelingen;
 1 hoofdcommies;
 3 commiesen;
 5 adjunct-commiesen;
 4 geëmploijeerden en bedienden;
 9 lijninspecteurs;
 214 directeuren van kantoren, waaronder 62 postambtenaren,
 tevens met het beheer van een rijkstelegraafkantoor belast;
 55 onder-directeuren;
 479 telegrafisten, waaronder 9 vrouwelijke;
 198 klerken, waaronder 25 vrouwelijke;
 9 adsistenten, waaronder 4 vrouwelijke;
 46 leerlingen-telegrafist, waaronder 5 vrouwelijke;
 4 tijdelijke klerken, waaronder 2 vrouwelijke;
 13 opzichters;
 1 tijdelijk opzichter;
 3 aspirant-opzichters;
 21 lijnwachters;
 1 tijdelijk lijnwachter;
 22 werklieden en bedienden aan de herstellingswerkplaats;
 6 werklieden te Amsterdam;
 1 werkmans te Rotterdam;
 646 bestellers aan de kantoren, waaronder 386 brieven- en tele-
 gram-bestellers;
 1 concierge te Rotterdam.

} bij de afdeeling
 } Telegrafie van
 } het Departement.

Behalve de ambtenaren, hierboven genoemd, als geplaatst bij de Afdeeling Telegrafie van het Departement, zijn volgens den Staatsalmanak bij die afdeeling nog gedetacheerd 1 directeur, 2 onder-directeuren en 3 telegrafisten (zie bl. 1113 van den vorigen jaargang van dit Tijdschrift).

Het grootste personeel is op de volgende kantoren:

Amsterdam met 298 telegraafbeambten en 90 bestellers

Rotterdam	"	172	"	"	32	"
's Gravenhage	"	39	"	"	18	"
Arnhem	"	25	"	"	10	"
Utrecht	"	23	"	"	10	"
Groningen	"	20	"	"	6	"
Leeuwarden	"	16	"	"	5	z

Het geheel aantal betaalde berichten bedroeg in 1884 een aantal van 3,320,869 stuks tegen 3,347,093 in 1883, alzoo een vermin-

dering van 26,224 stuks. Hoewel door den gedrukten toestand van handel en nijverheid zulks zeer goed is te verklaren, vestigen wij er de aandacht op, dat sinds de oprichting van den Rijks-telegraaf in 1852, het jaar 1884 het eerste jaar is, waarin minder telegrammen zijn behandeld, dan in het daarop voorgaande jaar.

Het aantal binnenlandsche berichten beliep 2,023,000 in 1884 tegen 2,072,630 in 1883, alzoo 49,630 minder.

Het aantal buitenlandsche berichten was 1,131,018 in 1884, tegen 1,155,812 in 1883, alzoo minder 24,794.

Het verkeer van Nederland met en over België verminderde met ongeveer 61,000 berichten, eensdeels door den gedrukten toestand van handel en nijverheid, maar anderendeels doordien in den loop van 1884 de telegrafische gemeenschap tusschen Nederland en Engeland verbeterde ten gevolge van het leggen van een nieuwen kabel in de Noordzee, zoodat de berichten tusschen Nederland en Engeland gewisseld, niet meer over België moesten verzonden worden. Evenzeer als met België verminderde het verkeer met Duitschland en wel met 5000 berichten, terwijl het verkeer met Engeland en via Nederland tusschen Engeland en Duitschland toenam en wel met 42,000 berichten.

In ronde cijfers beliep het verkeer met en door België 422,000 Duitschland 482,000 en Engeland 227,000 telegrammen.

Het aantal doorgezonden berichten bedroeg 166,851 stuks in 1884 tegen 118,651 in 1883, alzoo 48,200 meer, een gevolg van den nieuwen Engelschen kabel.

De kantoren, waar de meeste telegrammen werden ontvangen, verzonden en overgenomen waren:

Amsterdam	2,521,657	telegr.	en een onzuivere opbr. v.	ƒ 738,000
Rotterdam	1,153,157	"	"	"
's Gravenhage	325,610	"	"	"
Arnhem	208,600	"	"	"
Groningen	187,072	"	"	"
Utrecht	170,095	"	"	"
Leeuwarden	110,632	"	"	"
Dordrecht	90,728	"	"	"
Zwolle	82,932	"	"	"
's Hertogenbosch	82,472	"	"	"

Op 100 gewisselde berichten werden gevonden:

	1883.	1884.
Binnenlandsche telegrammen	62	61
Telegrammen door Nederlandsche kantoren met		

	1883.	1884.
het buitenland gewisseld	34	34
Doorgezonden telegrammen	4	5
Bij vergelijking van het verkeer van 1884 met dat van 1883		
blijkt van de navolgende toe- en afnemings ten honderd:		
Binnenlandsch verkeer	—	2
Verkeer van Nederland met en over België	—	13
„ „ „ „ „ „ „ Duitschland	—	1
„ „ „ „ „ „ „ Groot-Brittannië	+	22
„ via Nederland tusschen Groot-Brittannië en		
Duitschland		+ 40

Het geheele verkeer te zamen genomen — 0.8

Het aantal telegrammen van 2 tot 5, 6 tot 10 woorden, enz. voorkomende op iedere 1000 telegrammen bedroeg:

				in Binnenlandsch verkeer.	met Duitschland.	met Engeland.	met Belgie.
van	2	tot	5 woorden	34	173	242	74
"	6	"	10 "	308	421	401	361
"	11	"	15 "	323	233	197	288
"	16	"	20 "	173	95	85	151
"	21	"	30 "	112	56	54	86
"	31	"	40 "	28	13	13	22

Het gemiddeld woordental was in 1884 in het binnenlandsch verkeer 14.7. en dat met België 13.2, Duitschland 10.9 en Groot-Brittannie 10.3.

Van 100 bij Rijkstelegraafkantoren aangeboden *binnenlandsche* telegrammen handelden over:

	1883.	1884.
Regeringszaken	0,10	0,15
Effecten	6,66	6,28
Handel en scheepvaart	50,19	50,67
Dagbladnieuws	3,26	4,09
Gemengde onderwerpen	39,79	38,81

Evenmin als in vorige verslagen is ditmaal eene dergelijke ver-
deeling voor de *buitenlandsche* telegrammen opgegeven, hoewel zulks
noodig is ter beoordeeling der doelmatigheid eener tariefswijzing
met het buitenland. Eene conferentie over een nieuw Telegraaf-
verdrag is dezen zomer te Berlijn gehouden (*).

Het aantal *dringende* berichten bedroeg:

	1883.	1884.
in het binnenlandsch verkeer . .	18,398	17,480
in het buitenlandsch verkeer . .	33,728	28,315

(*) Wij hopen het aldaar behandelde nader te bespreken.

Telegrafische *postwissels* werden verzonden :

	1883.	1884.
Binnen Nederland	10,136 stuks	10,181 stuks
Gezamenlijk bedrag	f 819,024	f 615,153
Gewisseld met België	767 stuks	818 stuks
Gewisseld met Zwitserland	23 „	24 „
Gez. bedrag met België en Zwitserl. f	58,191	f 66,350

Dooreengenomen was de opbrengst van een telegram, gewisseld :

	1883.	1884.
Tusschen twee binnenl. kantoren . . f	0.29	f 0.29
Met en over België „	0.36	„ 0.35
„ „ „ Duitschland „	0.38	„ 0.37
„ „ „ Groot-Britt. en Ierland „	0.28	„ 0.27
Tusschen buitenl. kantoren via Nederl. „	0.22	„ 0.21
De geheele opbrengst van den Rijks- telegraaf bedroeg „	1,065,480	„ 1,041,510
De tot. uitgave van den Rijkstelegraaf „	1,635,282	„ 1,786,551
Kosten van personeel en materieel voor de exploitatie, onderhoud van lijnen en kantoren „	1,548,408	„ 1,637,203

(De laatstgenoemde kosten zijn een gedeelte der totale uitgaven, hierboven vermeld; onder de totale uitgaven zijn ook begrepen de kosten van nieuwe lijnen. Het blijkt niet, en zoo ja, voor welke som, hieronder begrepen is de kosten van aankoop der lijnen van de Rotterdamsche telegraafmaatschappij).

Om de steeds toenemende uitgaven beter te kunnen beoordeelen, behoorden de uitgaven meer gesplitst te worden, b. v. in kosten voor personeel en materieel, enz. Bij het Verslag over de Posterijen, even als over de Telegrafen door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid opgemaakt, is zulks op bl. 44 geschied. Thans staat de afdeeling Telegraphie onder hetzelfde hoofd als de afdeeling Posterijen, zoodat het te verwachten is, dat deze splitsing in het vervolg zal geschieden.

De opbrengst van den Rijkstelegraaf in 1884 is in ronde sommen geraamd van het binnenlandsch verkeer op f 585,000, van het verkeer met België op f 150,000, met Duitschland op f 180,000, met Engeland op f 60,000 en van de doorgezonden berichten op f 36,000. Deze sommen moeten nog met enkele vermeerderd worden, zooals met f 16,000 voor hetgeen door gemeenten of particulieren is gestort tot aanvulling der opbrengst van kantoren tot het bedrag der doorlopende kosten, met f 2500 als bedrag der oningewisselde

antwoordbewijzen, met f 5200 voor het recht van gebruik van verkorte adressen, met f 2500 voor den telegraafdienst op het Noordzeekanaal, enz.

Vergelijkt men voor 1883 en 1884 alleen de opbrengst en de exploitatiekosten (de kosten van aanleg van nieuwe lijnen daarbuiten gelaten) dan blijkt, dat in ronde sommen in 1884 de ontvangsten f 24,000 lager waren dan in 1883, terwijl de exploitatiekosten f 89,000 hooger waren dan in 1883, zoodat 1884 met 1883 vergelijkende, er een nadeelig verschil is van f 113,000. Wanneer men van de exploitatiekosten de opbrengst aftrekt, dan ziet men, dat op de exploitatie van den Rijkstelegraaf is verloren in 1883 de som van f 483,000 en in 1884 van f 596,000. Hierbij moet in het oog worden gehouden, dat bij deze berekening niet in aanmerking zijn genomen de gelden voor den aanleg van nieuwe lijnen, de intrest der uitgegeven sommen van vroegere jaren enz. Vergelijkt men over 1884 de uitkomst der exploitatie van den Rijkstelegraaf met die der Posterijen, dan blijkt dat de Rijkstelegraaf een deficit gaf van f 596,000 en de Posterijen een batig slot van f 1,148,000. Een krachtige hand is noodig om het toenemend deficit van den Rijkstelegraaf te verminderen; niet slechts moet zulks geschieden door een eenvoudige administratie en een zuiniger beheer, maar ook door vermeerdering van inkomsten. Om dit laatste te bereiken vestigen wij de aandacht op het uitnemend geschreven stuk van den heer Kruijt op bl. 259 en volgende van dit Tijdschrift.

Het aantal betaalde telegrammen, door de bijzondere maatschappijen behandeld, dus de diensttelegrammen buiten rekening gelaten, bedroeg:

	1883.	1884.
Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij. .	74,441	71,159
Rotterdamsche Telegraafmaatschappij (*) . .	78,804	45,321
Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij . .	49,822	45,730
Société Grand Central Belge	3,969	3,833
Nederlandsche Centraal Spoorwegmaatschappij	9,151	7,889
Maatschappij tot exploit. van Staatsspoorwegen	131,304	134,305
Noordbrabantsch-Duitsche Spoorwegmaatsch.	6,482	6,109
Spoorwegmaatschappij Gent—Terneuzen. . .	3,287	3,302
Spoorwegmaatschappij Mechelen—Terneuzen .	908	1,028
Bijzondere telegraaf Blokzijl—Vollenhove . .	2,144	2,315
Bijzondere telegraaf Blokzijl—Kuinre. . . .	1,169	1,304
Links Rheinische Spoorwegmaatschappij. . .	737	674
Bijz. telegraaf St. Maartensdijk—St. Annaland	1,863	2,234

(*) De opgave van 1884 loopt van 1 Januari tot 1 September omdat de Rotterdamsche telegraafmaatschappij toen overgenomen is door het Rijk.

	1883.	1884.
Haarlem—Zandvoort Spoorwegmaatschappij	5,265	5,135
Bijzondere telegraaf Weesp—Muiden	1,249	3,386
Bijzondere telegraaf Middelburg—Domburg.	1,232	2,033
Bijzondere telegraaf Vianen—Vreeswijk	102	4,136
Bijzondere telegraaf Arnhem—Elst door de Bell- Telefoonmaatschappij		1,074
Bijzondere telegraaf Heusden—Drunen		252
Bijzondere telegraaf Heusden—Haarsteeg		474

In het Verslag aan den Koning komt de mededeeling niet voor, dat de heer W. C. A. Staring, die sinds de oprichting van den Rijkstelegraaf aan het hoofd van de administratie van den Rijkstelegraaf heeft gestaan op zijn verzoek een eervol ontslag als Hoofddirecteur heeft verkregen, terwijl bij K. B. van 24 Juni 1884 de hoofddirecteur der posterijen, de heer J. P. Hofstede, met ingang van 1 Juli 1884 belast is met het hoofdbestuur van den dienst van den Rijkstelegraaf. Sinds jaren hebben wij in het belang van het algemeen aangedrongen op de vereeniging der administratien van de posterijen en de telegrafien, zoodat deze zeer bescheiden stap naar dat doel ons genoeg doet. Groote veranderingen zijn niet spoedig te verwachten, maar men mag vertrouwen, dat de grondslagen voor een vereeniging der beide administratien zullen gelegd worden. Die vereeniging is onmogelijk zonder geschikt personeel, en, om dit te verkrijgen, moeten voortaan niet meer afzonderlijke ambtenaren voor de posterijen en voor den Rijkstelegraaf benoemd worden, maar behooren ambtenaren onder den naam van surnummerair of eenig anderen, benoemd te worden, die tot de beide administratien der posterijen en van den Rijkstelegraaf behooren slechts één corps vormen en opgeleid worden, om bij beide administratien dienst te doen. Voor het gemak van het publiek kunnen verschillende kleine maatregelen genomen worden, b. v. het afschaffen van afzonderlijke frankeerzegels voor de posterijen en den Rijkstelegraaf.

In het Verslag wordt ook geen melding gemaakt, dat de Regeering bij de Staten-Generaal een wetsontwerp heeft ingediend tot wijziging der wet op de telegrafien van 3 Maart 1852 (*Staatsblad* no 48) ten einde de telephonen onder die wet te brengen. Genoemd wetsontwerp is ingetrokken, nadat in de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 17 Junij 1885, artikel 1 van dit wetsontwerp met 53 tegen 17 stemmen was afgestemd.

J. J. VAN KERKWIJK.